

2019-08-15
S2019/03413/SF (delvis)

Socialdepartementet

Försäkringskassan
103 51 Stockholm

Uppdrag att förbättra stödet till unga som får avslag på ansökan om aktivitetsersättning

Regeringens beslut

Regeringen ger Försäkringskassan i uppdrag att förbättra stödet till de unga som har ansökt om aktivitetsersättning på grund av arbetsförmåga, men fått avslag på ansökan. I uppdraget ingår att vidareutveckla samverkansformer med Arbetsförmedlingen, kommuner och landsting kring målgruppen. I uppdraget ingår också att vidareutveckla och tillgängliggöra informationen om och innehållet i de s.k. omställningsmötena mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen för målgruppen. I uppdraget ingår vidare att överväga om och i så fall hur samordningsförbunden kan vara en aktör som bidrar till att ge stöd till unga som får avslag på ansökan om aktivitetsersättning.

Uppdraget ska genomföras i dialog med Sveriges Kommuner och Landsting, Socialstyrelsen, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor och Arbetsförmedlingen.

Uppdraget ska delredovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 15 juni 2020 och slutredovisas senast den 15 april 2021. Uppdraget ska genomföras inom berörda myndigheters befintliga ekonomiska ramar.

Ärendet

Alla förvaltningsmyndigheter ska enligt den serviceskyldighet som regleras i 6 § förvaltningslagen (2017:900) lämna den enskilde sådan hjälp att han eller hon kan ta till vara sina intressen. Hjälpen ska ges i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och

myndighetens verksamhet. Den ska ges utan onödigt dröjsmål. I lagens förarbeten anges följande: När en myndighet ska bedöma den enskildes behov av hjälp i ett visst fall bör den därför bl.a. ta hänsyn till vilka resurser som den enskilde själv har till sitt förfogande eller rimligen kan förväntas skaffa sig. Det innebär att myndigheten kan behöva beakta t.ex. ålder och mognad när den har med barn och unga att göra eller om någon har särskilda behov till följd av en funktionsnedsättning (prop. 2016/2017:180, s. 67). En myndighet har dessutom enligt 8 § förvaltningslagen en skyldighet att inom sitt verksamhetsområde samverka med andra myndigheter.

Det finns utarbetade strukturer för att hjälpa de individer som på grund av en funktionsnedsättning eller av annan orsak behöver ekonomiskt stöd och insatser för att kunna gå vidare till arbete och studier.

Kommunerna ska i enlighet med vad som anges i 5 kap. 7 § socialtjänstlagen (2001:453 SoL) i vissa fall medverka till att den enskilde får meningsfull sysselsättning. Kommunerna ska vidare tillhandahålla daglig verksamhet till dem som omfattas av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Många kommuner erbjuder därutöver särskilda insatser av arbetsmarknadskaraktär för de personer som befinner sig långt från arbetsmarknaden.

Sedan 2010 gäller att en samordnad individuell plan (SIP) ska upprättas när någon har behov av insatser både från socialtjänst och hälso- och sjukvård. Planen ska upprättas med den enskildes samtycke och om möjligt tillsammans med honom eller henne. Bestämmelserna om SIP syftar till att säkerställa samarbetet mellan huvudmännen så att alla individer i målgruppen, oavsett ålder, ska få sina behov av vård och omsorg tillgodosedda. Försäkringskassan kan kontakta en verksamhet inom socialtjänsten eller hälso- och sjukvården som därefter initierar arbetet om de bedömer att det behövs en SIP.

Genom samordningsförbunden enligt lagen (2003:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser samverkar Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, kommuner och landsting kring individer med behov av samordnade rehabiliteringsinsatser från flera olika aktörer.

De unga som har ansökt om aktivitetsersättning på grund av nedsatt arbetsförmåga men fått avslag ska, i enlighet med de regeringsuppdrag som finns i myndigheternas regleringsbrev, erbjudas ett omställningsmöte

tillsammans med Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Under perioden augusti – december 2018 genomfördes 269 sådana omställningsmöten. Detta innebär att 9 procent av samtliga som fick avslag på ansökan om aktivitetsersättning under perioden deltog i ett omställningsmöte.

I en nyligen utkommen rapport från Arbetsförmedlingen bedöms att det finns en risk för att personer som inte deltar i ett omställningsmöte inte får tillgång till stödjande kontakter och tappar fart i sitt jobbsökande¹. I rapporten framförs också att även om en person kommer till omställningsmötet är det svårt att säkerställa att personen tar till sig den information som ges. Ett omställningsmöte är således ingen garanti för att förhindra tidigare nämnda risker. Regeringens bedömning är att både informationen om och innehållet i omställningsmötena behöver anpassas till målgruppen så att flera unga påbörjar insatser på Arbetsförmedlingen.

I vissa fall kan en individ behöva insatser även från andra aktörer än Arbetsförmedlingen. En person kan t.ex. förutom arbetsmarknadspolitiska insatser från Arbetsförmedlingen behöva behandlingsinsatser från hälso- och sjukvården samt ekonomiskt bistånd från kommunen. Det kan vara särskilt svårt för en individ att orientera sig när flera olika instanser berörs.

För rätt till aktivitetsersättning krävs att arbetsförmågan bedöms vara nedsatt minst ett år framåt. Det kan finnas unga som helt saknar arbetsförmåga, men ändå inte har rätt till aktivitetsersättning på grund av att deras sjukdom inte är av sådan art att arbetsförmågans nedsättning kan antas bli långvarig. För dessa unga gäller att säkerställa att försörjningen är ordnad under tiden som de inte kan arbeta, studera eller delta i arbetsmarknadspolitiska insatser.

De individer som ansöker om aktivitetsersättning på grund av arbetsoförmåga är unga och har ofta, förutom psykisk ohälsa, någon typ av funktionsnedsättning. Den särskilde utredaren Samordnaren för unga som varken arbetar eller studerar (U 2015:06) konstaterar i sitt slutbetänkande att unga med funktionsnedsättning är de som möter störst hinder i övergången från utbildning till arbete². Regeringens bedömning är att det i detta sammanhang således handlar om en särskilt utsatt grupp människor i behov av stöd från olika myndigheter och andra aktörer, oavsett om de i slutändan

---

¹ Unge med aktivitetsersättning/ funktionsnedsättning En sammanställning av insatser och identifierade utvecklingsområden, Arbetsförmedlingen 2019.

² SOU 2018:11 Vårt gemensamma ansvar – för unga som varken arbetar eller studerar.

beviljas eller nekas aktivitetsersättning. Om ansvaret i alltför stor utsträckning läggs på den unge är risken påtaglig att den som får avslag på sin ansökan om aktivitetsersättning inte får del av de insatser och det ekonomiska stöd som hon eller han har rätt till, utan hamnar i passivitet.

Målet för ungdomspolitikerna är att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Regeringen anser det angeläget att också de unga som inte bedöms ha rätt till aktivitetsersättning på grund av arbetsoförmåga får hjälp och stöd för att på sikt kunna arbeta eller studera. Ansvaret för insatserna finns hos andra aktörer än Försäkringskassan. Genom sin handläggning har emellertid Försäkringskassan möjlighet att identifiera dessa personers behov av insatser och stöd, liksom deras behov av myndighetskontakter. Försäkringskassan har därmed goda förutsättningar att inför och i anslutning till avslagsbeslutet lotsa individen till rätt aktör. Detta gäller i första hand personer som tidigare uppburit aktivitetsersättning. Vad gäller personer som har ansökt om ersättning för första gången har Försäkringskassan idag mer begränsade möjligheter att identifiera sådana behov. Regeringen anser dock att det är angeläget att Försäkringskassan vidtar utvecklingsåtgärder för att i möjligaste mån identifiera behoven även hos dessa individer. Ett jämställdhetsperspektiv ska beaktas i den information och det stöd som ges till individerna.

Syfte med uppdraget är att säkerställa att ingen i målgruppen hamnar mellan olika ansvarsområden utan får det stöd som behövs för att på sikt kunna arbeta eller studera.

På regeringens vägnar

Annika Strandhäll

Peter Wollberg

Kopia till

Arbetsförmedlingen

Socialstyrelsen

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Sveriges Kommuner och Landsting